

Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Hembygdsgården Holen

Hembygdsgården Holen i Tällberg består av en samling allmogebyggnader från 1600-, 1700- och 1800-talen från Leksandsbygden. Gården anlades av Gustaf Ancarkrona i början av 1900-talet. Hembygdsgården Holen byggnadsminnesförklarades 1985.

Beskrivning

Historik

Hembygdsgården Holen i Tällberg skapades av konstnären och hembygdsvetaren Gustaf Ankarcrone, huvudsakligen åren 1910–11. Ett antal traditionella allmogebyggnader flyttades till platsen från olika delar av Leksandsbygden och representerar ett urval av de mest välbevarade husen i trakten från 1600-, 1700- och 1800-talen. Marken där gården står kallades Spegel-Holen och förvärvades av Ankarcrone 1908. Gården växte sålunda mycket snabbt upp och Ankarcrone inredde den helt efter eget behov och sinne. Den kan karakteriseras som en minnesgård efter sin skapare.

Ankarcrone flyttade till Dalarna 1901 och var sin tids främste förespråkare för bevarandet av Dalarnas allmogekonst och kultur. Han försökte förhindra att hemslöjden trängdes ut av fabriksalster och startade Leksands Hemslöjd 1904. Genom möten och utställningar verkade han för att hålla intresset för gamla mönster och tillverkningsmetoder levande. År 1915 bildades på Ankarcronas initiativ Dalarnas hembygdsvärdshögskola som det första i landet och han blev dess förste ordförande. Mötet hölls då på Holen.

1920 överläts gården till Leksands hemslöjdsförening, men Ankarcrone kom att bo kvar till sin död 1933. Året efter Ankarcronas död öppnades gården för besökare.

Miljö

Tällberg ligger i norra Leksand. Tällbergs by ligger på bergets västra och nordliga sluttningar ner mot Siljan. Bebyggelsen i Tällberg präglas dels av den ålderdomliga och småskaliga gårdsbebyggelsen, dels dess historia som semesterort under 1900-talet.

Gården Holen har anlagts som en timmerborg på Tällbergs högsta punkt, en liten granitkulle omgiven av små byvägar, åkrar och gårdstomter. Från gården ges en vacker utsikt över Siljan.

Byggnader

Alla byggnaderna på Holens hembygdsgård är uppförda i timmer. Källarstugan i två våningar på Hølen är ursprungligen från Siljansnäs och byggd på 1800-talet. Loftboden dateras till 1610–1630 och kommer från Björken i Siljansnäs. Porten bär årtal 1655 och kommer från Danielsgården i Plintberg. I den finns en gästbudssal.

Ladan och ladugården dateras båda till omkring 1750 och kommer från Middagsbo fäbodrar i Rönnäs. Stallet med portlider och dass är daterat till 1705 och kommer från Skom Larsgården i Tällberg. Dubbelbodarna kommer från Hjulbäck och är daterade till 1650. Stolphärbret dateras till 1694 och är från Ingbergsgården i Laknäs, och slutligen parstugan vilken är daterad till cirka 1850 och kommer från Sjugare.

Figur 1. Hembygdsgården ligger högt belägen över Siljan. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 2. Gården är nästan helt kringbyggd. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 3. Stolphärbret är från 1600-talet och kommer från Ingbergsgården i Lalnäs. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 4. Holens byggnader kommer från olika delar av Dalarna och har en varierade ålder, den äldsta uppförd på 1600-talet och den yngsta 1850. Byggnadernas åldersomliga detaljer och utformning bidrar till gårdens prägel. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Byggnadsminnesförklaring

Motivering till byggnadsminnesförklaringen

Anläggningen Holen grundades av arkitekten och konstnären Gustav Ankarcrona 1910–1911. Ett antal traditionella allmogebyggnader flyttades till platsen från olika delar av Leksandsbygden och representerar ett urval av de mest välbevarade husen i trakten från 1600-, 1700- och 1800-talen.

Holen är en av de äldsta hembygdsgårdarna och en av förutsättningarna för bildandet av Dalarnas hembygdsförbund, som är det först bildade i landet. Gustav Ankarcrona bodde själv på gården fram till sin död 1935.

Hembygdsgården Holen äger ett stort kulturhistoriskt värde och är både till sin form och historiska bakgrund att anse som synnerligen märklig.

Skyddsbestämmelser

1. De byggnader som markerats på bilagda karta får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnadens inre får inte göras ingrepp i stomme eller ändring av rumsindelning. Ej heller får göras ändring av eller ingrepp i fast inredning.
3. Byggnaderna skall underhållas så att de ej förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
4. Till byggnaderna hör ett område som markerats på bilagda karta. Detta skall hållas i sådant skick, att byggnadens utseende och karaktär inte förvanskas. Inte heller får ny byggnad uppföras utan att länsstyrelsen dessförinnan lämnat sitt tillstånd.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om underhållet av byggnaden och vården av det kringliggande området.

Dm ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skydds-föreskrifter finnes nödvändig för att byggnaden skall vara till nytta eller om sådan ändring eljest kan anses påkallad av särskilda skäl, får länsstyrelsen enligt 3 § lagen om byggnadsminnen meddela tillstånd härtill.

Administrativa fakta

Kommun: Leksand

Fastighetsbeteckning: Tällberg 30:15

Byggnadsminnesförklaring: 1985.10.21

Tillgänglighet: Hembygdsgården är öppen för besökare.

[Byggnadsminnesförklaring Hembygdsgården Holen beslut 1985.10.21](#)
[Hembygdsgården Holen i Riksantikvareämbetets bebyggelseregister](#)